

OVERDENKING SILO zondag 3 mei 2015

Onderwijs aan tafel

ds Arjan Noordhoek

INLEIDING

Deze zondag heeft ook een naam in de kerk: zoals het vorige week Zondag Jubilate was (Jaap heeft ons toen een paar jubelende lofliederen laten zingen) is de naam van deze zondag: Zondag Cantate, dus een dag om veel te zingen.

Het eerste lied dat we zongen is een nieuwe tekst van dominee Leendert Terlouw, de man van een van mijn justitiecollega's, predikant in Veenendaal. Een diepe tekst, die op verschillende bekende melodieën kan worden gezongen. Het volgende lied laat dat ook weer zien.

50 dagen hebben we de tijd om in Silo in de weken tussen Pasen en Pinksteren 'geestdiftig' te worden, want ons dagelijks leven kan soms wel wat meer geestkracht gebruiken.

Als Jezus zijn leerlingen daarin onderwijst, weten zij nog nauwelijks wat hen te wachten staat. Wij wel? Vandaag kan het 'onderwijs aan tafel' dat Hij gaf tijdens verschillende maaltijden ook ons aan tafel van het Avondmaal helpen om in zijn Geest te leven.

Johannes' zijn 15e hoofdstuk is als het ware het centrum van wat Christus wilde leren: hier spreekt Jezus tussen zijn dienende en dienstbare daden en zijn beloftes over de komende Geestkracht door. (beschreven in Johannes 14 en 16, dus rondom hoofdstuk 15)

Hij noemt Zichzelf als de ware Wijnstok, de bron van kracht voor een leven in Geest en Waarheid. Wij zitten vandaag met Hem aan tafel en luisteren met zijn leerlingen mee naar Zijn woorden.

Deuteronomium 4:32-40

32 Ga de hele geschiedenis maar eens na, vanaf de dag dat God de mens op aarde schiep, en doorkruis de hele wereld van het uiterste oosten tot het uiterste westen: is zo iets geweldigs ooit voorgekomen, heeft men ooit iets dergelijks vernomen?

33 Is er ooit een volk geweest dat net als u vanuit een vuur de stem van een god heeft gehoord en dat heeft overleefd? 34 Is er ooit een god geweest die het heeft aangedurfd zich een volk toe te eigenen waarover een ander volk macht uitoefende, en die dat deed met grootse daden, met tekenen en wonderen en felle strijd, met sterke hand en opgeheven arm, en op angstaanjagende wijze – zoals u met eigen ogen de HEER, uw God, in Egypte hebt zien doen?

35 U bent er getuige van geweest opdat u zou beseffen dat de HEER de enige God is; er is geen ander naast hem.

36 Vanuit de hemel heeft hij **zijn stem laten horen om u op te voeden**, en op aarde heeft hij u dat grote vuur laten zien en **vanuit het vuur zijn geboden bekendgemaakt**.

37 De HEER heeft uw voorouders liefgehad en hun nageslacht uitgekozen, en hij zelf heeft u met zijn grote macht uit Egypte bevrijd 38 en ter wille van u volken verdreven die groter en machtiger waren dan u, om u hun land binnen te leiden en het u in eigendom te geven, zoals dat nu gebeurt.

39 Wees u er daarom van bewust en laat goed tot u doordringen dat de HEER de enige God is, boven in de hemel en hier beneden op de aarde; een ander is er niet. 40 **Houd u altijd aan zijn wetten en geboden, zoals ik ze u vandaag geef**. Dan zal het u en uw kinderen goed gaan, en zult u lang mogen leven in het land dat de HEER, uw God, u geven zal.

Joh 15 De wijnstok en de ranken

1 'Ik ben de ware wijnstok en mijn Vader is de wijnbouwer. 2 Iedere rank aan mij die geen vrucht draagt snijdt hij weg, en iedere rank die wel vrucht draagt snoeit hij bij, opdat hij meer vruchten draagt. 3 Jullie zijn al rein door alles wat ik tegen jullie gezegd heb. 4 Blijf in mij, dan blijf ik in jullie. Een rank die niet aan de wijnstok blijft, kan uit zichzelf geen vrucht dragen. Zo kunnen jullie geen vrucht dragen als jullie niet in mij blijven. 5 Ik ben de wijnstok en jullie zijn de ranken. Als iemand in mij blijft en ik in hem, zal hij veel vrucht dragen. Maar zonder mij kun je niets doen. 6 Wie niet in mij blijft wordt weggegooid als een wijnrank en verdort; hij wordt met andere ranken verzameld, in het vuur gegooid en verbrand. 7 Als jullie in mij blijven en mijn woorden in jullie, kun je vragen wat je wilt en het zal gebeuren. 8 De grootheid van mijn Vader zal zichtbaar worden wanneer jullie veel vrucht dragen en mijn leerlingen zijn.

OVERDENKING

Leeft God in mij, in jou?

Denkt u, denk je daar wel eens over na, zo door de weeks, hoe mooi het is dat God van ons houdt in Jezus Christus?

Maakt u, maak jij daar werk van, daar tijd voor vrij, om dat door te laten dringen:

-dat God een volk uitkoos om te laten zien wie Hij is, zijn leefregels gaf, de geboden, Zijn trouw door de geschiedenis heen, Zijn liefde voor ons?

-Gewoon, denken aan wat Jezus zegt, dat Hij ons beloofd heeft veel vrucht te dragen als we met Hem verbonden blijven?

Waarom ik met zulke vragen begin? Omdat dit nu precies de levenssappen zijn van de ware wijnstok, Jezus Christus. In zijn woorden, zijn geboden, zijn liefde met de daad, in één woord: in zijn evangelie blijft Hij in ons. En als wij daar werk van maken, als dat in ons leeft, dan blijven wij in Hem. En wat gebeurt er dan met ons?

Je leert af en je leert bij:

-hoogmoed en eigengereidheid leer je af,

-egoïsme en denken dat jij zelf heel belangrijk bent.

-en je leert bij: dat jezelf kan inzetten voor anderen, en kan ontdekken wat jij kunt, wat waardevol is voor God en mensen.

-luisteren leer je, en je ervaringen met God delen met anderen.

Als het evangelie leeft in ons, verandert het ons ook, langzaam misschien, maar zeker.

Maar stilletjes ben ik er zomaar van uit gegaan dat ook wij ranken zijn aan de wijnstok Jezus. Maar dat gaat zo makkelijk niet. Deze beeldspraak van de wijnstok en de ranken en de vrucht, doelt in eerste instantie niet de ranken op ons, maar de vrucht: *wij zijn de vrucht, de apostelen zijn de ranken.*

Telkens als er 'jullie' in de bijbel staat, dan zijn dat de elf leerlingen die nu overgebleven zijn. Dat zijn wij niet. Wij zijn ook niet zo als zij uitgekozen en aangewezen om heen te gaan, op zendingsreis, en vrucht te dragen: mensen winnen die tot geloof komen op hun woord.

Over goede vruchten of slechte vruchten voortbrengen heeft Jezus het *hier* dan ook niet.

Het gaat om veel vruchten: we staan hier aan het begin van de grote christelijke kerk. Jezus is de wijnstok, de bron van alle levenssappen. Bij Hem horen zijn leerlingen. Ze zijn als ranken, als de eerste uitbreidingen, uitlopers van de wijnstok. Zij moeten vrucht dragen in de verdere uitbreiding van het aantal gelovigen. De leerlingen moeten als apostelen de wereld in gaan, *heengaan* en vrucht dragen.

Dus: wie op hun woord in Jezus geloven zijn in dit beeld de druiven.

Maar de ranken, dat zijn allereerst de apostelen. Uit hun kring was dezelfde avond dat deze woorden gesproken werden nog iemand weg genomen, omdat hij in en bij Jezus niet blijven wilde: Judas. Dus *er was dezelfde avond nog gesnoeid*, aan tafel, bij de maaltijd, in het gesprek rond de voetwassing. Ze zouden niet nog eens vragen wie de meeste onder hen was, omdat ze gezien en gehoord hadden wat de Meester onder hen deed. Ze zijn rein, ze zijn 'geschoonde ranken', door het woord dat Hij hen gesproken had en door de belofte: als ze in Hem bleven, in zijn liefde, in zijn evangelie, zouden ze veel vrucht dragen.

Zo staan deze woorden ineens weer fris in de bijbel. Het gaat maar niet in het algemeen over onze verhouding tot Jezus, zo van: wie in geloof met Hem verbonden blijft die ziet in zijn leven resultaat, vruchten van goede werken en de juiste woorden. Nee, wij komen er eerst nauwelijks aan te pas. *We zijn niet meer dan vruchten*, gegroeid aan de wijnstok van de kerk tot eer van God de Vader.

Ook *dat* we überhaupt aan die wijnstok verbonden zijn hebben we gekregen, het is de vrucht van het nieuwe begin dat God in Christus maakte en door zijn apostelen verspreidde.

Nu we dit gezegd hebben, kunnen we ook beter en opnieuw proeven van wat Christus hier over zichzelf zegt. Hij zegt namelijk niet: Ik ben de wijnstok, maar: Ik ben de *ware* wijnstok. En dat krijgt zijn lading van al die keren dat in het oude testament *het volk Israël Gods wijnstok* genoemd wordt.

De *ware* wijnstok, dat is hier: Gods nieuwe begin, datgene waar het God in Israël altijd al om ging, Gods nieuwe aanplant, *de zegen van Israël kan zo op nieuwe wijze tot de volken komen*, de vervulling van het eerste testament. (liever dit woord 'eerste' dan 'oude', het is een aanbeveling voor 'oude' kaas, maar helaas denken mensen soms dat het 'oude' testament dus wel afgeschaft kan worden) Juist zo begint in Jezus de gemeente van het tweede, het nieuwe testament: zijn evangelie, zijn woorden en daden, zijn liefde en trouw doortrekken die kerk als levenssappen van de wijnstok.

Goed, dan is het nu toch tijd om deze woorden als onderwijs naar onszelf toe te halen. Want dat doen wij, als we onszelf zien als de ranken aan deze wijnstok.

Want die vruchten aan de ranken van de apostelen zijn rare druiven: het zijn druiven die zelf ook weer als ranken worden ingeplant in de wijnstok. In afgeleide zin, beginnen voor ons in ons leven deze woorden opnieuw te klinken.

Maar, nu kunnen we ze preciezer horen. Want nu hebben we helder wat vrucht dragen betekent: andere mensen laten zien dat we bij Jezus horen en ze zo bij Hem brengen.

En dat snoeien, of krenten, of testen, of beproeven, (hoe je het ook wilt noemen) duidt er op dat God ons daarvoor meer geschikt maakt. En het is Christus, zijn daden, zijn woorden, die de Vader God daarvoor gebruikt.

Dat onderwijs wil als een Goede Boodschap dóór ons heen stromen en vruchten dragen.

Eigenlijk zijn we te vaak en te veel gewend om bij bijbelse woorden als 'vruchten' te denken aan goede werken, daden van dienstbaar en dankbaar leven. Zo lezen we deze woorden ook eigenlijk heel individualistisch, zo van: Jezus is de wijnstok en ik ben een rank, en ik moet vrucht dragen in een goed leven, en God vormt mij om mijn leven te verbeteren. Als mij iets moeilijks overkomt, of zo, dan snoeit God mij, om mij iets te leren.

Vandaag komt dus het onderwijs van Jezus in een groter kader te staan. Hier zijn de vruchten andere mensen, hier dient dat snoeien het bereiken van andere mensen, hier vind je jezelf terug in de gemeenschap van de kerk, die begint in Jezus Christus en zich vertakt via de apostelen tot een onoverzienbare wijnstok, die reikt tot in de eeuwen der eeuwen.

En daarmee richt de Here Jezus zich ook tot ons leven. De aandacht wordt afgeleid van ons, van ons eigen leventje op zich, en gericht op anderen, op elkaar. Dan wordt zomaar de grote vraag in je leven: is mijn leven wel zo op orde dat een ander in mij iets van Jezus en zijn liefde kan herkennen? Jezus leert ons de vraag stellen: is mijn leven wel vruchtbaar? En dat is meer dan alleen een vroomheids- of netheidstest.

Vruchtbaar kan je leven ook zijn als jij zelf zwak bent:

-Als het evangelie in jou leeft als een bodem van vergeving, als een groen licht voor opstaan na fouten en misstappen, waar geen mens aan ontkomt.

-Als je anderen wilt vergeven vanuit de vergeving die je zelf ontvangen hebt. Als je van jezelf fouten mag maken, daarvoor durft uit te komen en laat zien dat jij leeft vanuit vergeving.

-Als je leert luisteren omdat er naar jou geluisterd is.

-Als je ervaart dat ook jouw leven vruchtbaar kan zijn, zelfs als het in de ogen van anderen een mislukt leven is

Vruchtbaar kan je leven zijn ook als je alleen nog maar kunt liggen, of als je altijd pijn hebt of opgesloten zit en heel veel niet kunt.

Die vruchtbaarheid ligt niet in onze eigen daden of prestaties, maar in de kracht van Jezus' evangelie: zijn woorden en daden van liefde in ons leven. Als wij in Hem blijven, dan draagt ons leven vrucht naar anderen toe. Al is het alleen al doordat aan ons te merken is hoe we geraakt kunnen zijn als we horen of zingen van een 'God die groter is dan ons hart'...

En dat geldt, net zo goed voor dat snoeien.

Te vaak en te snel zeggen we dat God het kwaad dat ons treft doet meewerken voor iets goeds. Iets goeds voor ons, wel te verstaan. Maar het is en blijft een groot goddelijk geheim, waar we vaak niets van weten. Jezus leert ons hier verder kijken en naar meer te kijken.

Het beeld van de wijnbouw is hier niet zozeer dat van het snoeien in de zin van inkorten, maar meer dat van het krenten van druiven: het weghalen van overbodigheden en zaken die toch nooit volwaardig kunnen uitgroeien. Dan gaat het om het *richten* van energie, zodat er meer vruchten kunnen groeien. WE noemen het wel eens 'minder doen en meer zijn', maar dat blijft een opgave om dat echt goed in te vullen.

Juist als het om snoeien gaat met de pijn die daarbij hoort, ontvangen we soms een bevrijdend perspectief. Ik ben elke week zo onder de indruk van enkele patiënten uit de tbs-kliniek waar ik werk. Ze hebben zoveel pech gehad in hun leven, ook wat ze anderen hebben aangedaan was meer een ongeluk dan een misdaad. Ze begrijpen voor zichzelf helemaal niet waar het goed voor was, maar ze geloven soms echt dat er een God is die boven alles en allen misschien een plan heeft, een doel met wat hen is overkomen. En dat Hij een rechtvaardige rechter is, die kijkt naar het hart en niet naar de buitenkanten...

Zo hebben ze mijn geloof en dat van de vrijwilliger wie het horen wil versterkt en veel meer indruk gemaakt op mensen dan talloze preken vanaf de kansel.

Goede werken zijn natuurlijk niet overbodig of van minder belang. Als mensen niet leven naar de geboden of het evangelie stoten we mensen af. Maar vandaag worden de dingen die wij *doen of laten in een kader gezet*, ze zijn geen doel in zichzelf, maar ze zijn een doel voor anderen. Om hen ons geloof en Jezus zelf te laten zien: dat wil het effect zijn van ons blijven in Jezus.

Hij zelf is ons voorbeeld daarin. Hij heeft zijn leerlingen lief gehad zoals zijn Vader van Hem hield. Hij heeft de geboden van zijn Vader gedaan en zegt nu: doe zo ook mijn geboden. Hij was verworteld in God, en zegt nu ons: wees zo geworteld in Mij, en via Mij in God. Hij was gericht op ons, en leert ons nu gericht zijn op anderen.

Ik keer terug naar de vragen van het begin. Leeft het evangelie in u, in jou?

Denkt u, denk je daar wel eens over na, zo door de weeks, hoe mooi het is dat God van ons houdt in Jezus Christus?

Maakt u, maak jij daar werk van, daar tijd voor vrij, om dat door te laten dringen: de woorden, de geboden, de liefde van Jezus Christus voor ons? Gewoon, denken aan hoeveel de Vader de wijnbouwer van ons houdt?

Leven en luisteren we naar wat Hij heeft gezegd en gedaan: Ik geef mijn leven voor jullie?

Dat zijn de levenssappen zijn van de ware wijnstok, Jezus Christus.

En als wij daar werk van maken, als dat in ons leeft, dan blijven wij in Hem.

En wat er dan gebeurt?

Kijk maar rond. Mensen willen graag meedoen, ze voelen zich welkom en merken dat er geen oordeel of vooroordeel is. Er komt iets onvoorspelbaars in je leven binnen, je bent verbonden met mensen die anders nooit in jouw wereld, in jouw netwerk zouden zijn gekomen.

Er gaat een belofte van Jezus zelf in jouw leven aan het werk:
"Wie in Mij blijft, zoals Ik in hem, die draagt veel vrucht".